

Било је срамотнијих избора за Нобелову награду за мир од овогодишњег лаурета, бившег финског председника Мартија Ахтисарија, али не и нелогичнијих. Шта год да се каже о северновијетнамском комунистичком лидеру Ле Дук Тоу и вођи ПЛО Јасеру Арафату, они су Нобелову награду за мир добили на основу стварних достигнућа, или барем достигнућа која су у то време изгледала стварно: Париски мировни уговор који је То закључио са Хенријем Кисинџером 1973. и Уговор из Осла који је Арафат закључио са Јицаком Рабином 1993. Ни један од ових споразума није дуго трајао, а крвопролиће и издаја убрзо су уследили у оба случаја. Али у време када је награда додељена, накратко је изгледало као да је то велико дипломатско достигнуће.

Није баш тако у случају господина Ахтисарија, који је, иако је званично познат по дугој каријери посредовања у светским конфликтима, у скорије време најпознатији по својој погубној улози у припреми независности Косова. Управо та независност, проглашена у јасној супротности са међународним правом и упркос чврстом противљењу Србије као демократске државе и чланице УН, која је овим ефективно подељена, допринела је најскоријем конфликту између Русије и Грузије око Абхазије и Јужне Осетије. Русија је те две сепаратистичке енклаве признала као независне државе и Грузија их је сада вероватно на дуже време изгубила, ако не и заувек. Било је лако предвидети овакав исход, и заиста је и био предвиђен унутар и ван Бушове администрације, где убрајам и себе. Русија је била прилично јасна када је рекла да ће независност Косова без пристанка Србије и Савета безбедности УН неизбежно створити преседан за Абхазију и Јужну Осетију, и Грузија је подједнако јасно ставила до знања да неће толерисати да јој ове две територије све више измичу контроли.

Ахтисари не може побећи од кривице за конфликт на Кавказу у августу. Године 2005. тадашњи генерални секретар УН Кофи Анан, именовао га је да управља преговорима о „коначном статусу“ Косова, али се он никада није ни најмање претварао да је непристрасан посредник. Од самог почетка, Србима и косовским Албанцима је јасно ставио до знања да је независност Косова једини могући исход разговора. То је остављало мало подстрека странама, посебно косовским Албанцима, за достизање компромиса, и дејствено је онемогућило било какво решење путем преговора. Ахтисари није озбиљно покушао да истражи могућу поделу Косова, као продужетак рока за постизање независности, или било шта што би демократски изабраној Влади у

Београду пружио могућност да одбрани споразум пред веома скептичним политичким телом.

Резултати Ахтисаријевог рада су добро познати. Као прво, Косово је једнострано прогласило своју независност кршећи Резолуцију 1244 УН којом је окончан рат између НАТО и Југославије (у то време је и сам Ахтисари учествовао у преговорима о окончању бомбардовања). Затим је избио рат између Русије и Грузије, водећи до неизбежног пораза владе Михаила Сакашвилија, најближег савезника Сједињених Држава са постсовјетских простора. А та борба је гурнула Сједињене Државе и Русију ка новом сукобу у тренутку када је Вашингтону потребна сарадња Русије у многим битним областима, укључујући Иран и Авганистан.

Бушова администрација је отворено прихватила Ахтисарија као промотера става САД током процеса који је водио – и Срби и Руси су на њега гледали као на таквог. Руски званичници тврде да када су више пута покушали да охрабре Ахтисарија да Београду понуди више, он је сугерисао да своје предлоге прво изложи Вашингтону.

Током Хладног рата, термин „финландизација“ односио се на спремност Финске и других мањих држава у околини Совјетског Савеза да спољнополитичке смернице добијају од свог великог брата са истока, штитећи своју независност. Убрзо после пада СССР дошло је до обрнуте финландизације када је Марти Ахтисари, изабран за финског председника 1994, и као такав постао представник за пример у бившим совјетским држава-клијентима које су пожуриле да своју оданост ставе на располагање Сједињеним Државама. Његов омаловажавајући став према забринутости Русије подржан је мишљењем јавног мњења у Финској данас, која има најизразитији анти-руски став у Европи (62% Финаца у истраживању Галупа из новембра 2008. има „веома негативан“ или „прилично негативан“ став о Русији), одмах након – јел’ можете да погодите? – Косова (73% прилично или веома негативан став). Необично је то да Финци имају негативније мишљење о Москви од Пољака и Литванаца, који су претрпели више увреда од Москве. Изгледа да се од добровољне сарадње са СССР постаје агресивнији према његовим наследницима него када си принуђен на покорност и када пружаш храбри отпор.

Данас је у Ослу одржан концерт у почаст Мартију Ахтисарију. Претпостављам да нису свирали руски војни марш – али то су Грузини морали да чују због неуспелог посредовања господина Ахтисарија око Косова. И лекција за америчку спољну политику: Америци су потребни промишљени пријатељи, а не улизице који често створе више проблема него што их реше.

Нобелова награда за мир за рат

Пише: Димитри К. Сајмс
петак, 12 децембар 2008 20:27

Димитри К. Сајмс је председник Никсон центра и издавач The National Interest-a.

(11.12.2008, The National Interest)